

O I S

O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberální chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Je tu advent. Doba očekávání a naděje. Také v to, že letošní vánoce budou klidnější s menším shonem, než ty předešlé. Nebudou, tak se raději obrňte trpělivostí. Ovšem posezením u adventního věnce se čtyřmi

svíčkami rozhodně nic nezkazíte. Naopak, dívat se do mihotavého plamene svíčky, usrkávat lahodný čaj nebo kávu, poslouchat hovor své drahé polovičky a v odmlkách sem tam něco podotknout má rozhodně uklidňující a relaxační účinek. Pak s nadhledem seženete, stromek, kapra, nějaké ty dárky a dokonce najdete i ty založené elektrické svíčky. Aby bylo možné nakonec zasednout v pohodě ke štědrovečerní večeři.

Motto

Štěstěna umí zatočit zejména s těmi, které si oblíbila.

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Nepodezírejte hned lidi ze zlých úmyslů, pokud to lze vysvětlit jejich debilitou“.

„Že ženy nemají trpělivost? Už jste zkoušeli přečíst CELÝ ženský magazín?“

„Každý den je jen jednou za život“.

„Pesimista je člověk, který postaven před dvě zla, vybere si obě“.

„Ucpěte komíny, nepusťte Santu, použij cement a nebo maltu, otevři okno, nasad si kulíšek, dárky ti přinese jedině Ježíšek!“

„Dovolená by měla být jen tak dlouhá, aby tě šef postrádal, ale ještě si neuvědomil, jak snadno se bez tebe obejde“.

„Vybudovali jsme civilizaci, která je enormně závislá na vědě a technologiích.. Přitom ty jsou organizovány tak, že jim skoro nikdo nerozumí. Koledujeme si tím o katastrofu“.

Karl Sagan

Víte, že?

- Ledová pokrývka Antarktidy dosáhla historického maxima od počátku měření. A to i navzdory zvyšující se teplotě v tomto regionu a dopadům globálního oteplování. Podle vědců je za nepředvídatelným vývojem ledové pokrývky složité mikroklima a celá řada dalších okolností.
- Ze Švédů vyrůstá národ spratků, varuje expert před liberální výchovou. Neděkují, nepodřízají dveře, v tramvaji nepustí sednout staršího ani těhotnou. Ve Švédsku podle uznávaného psychiatra vyrůstá kvůli přehnaně liberální výchově generace nezvladatelných spratků. Spějeme k tomu také? http://zpravy.idnes.cz/ze-svedu-vyrusta-narod-spratku-d3e-zahranicni.aspx?c=A131102_143031_zahranicni_dam

- Počítačový super-virus badBIOS komunikuje a šíří se zvukem, dokonce mimo slyšitelnost? <http://www.osel.cz/index.php?clanek=7252>
- Také máte pocit, že se naše západní civilizace ubírá nějakým divným směrem? Tak si přečtěte zajímavý článek: http://neviditelnypes.lidovky.cz/svet-kam-bezis-zapade-056-p_zahranicni.aspx?c=A131107_144821_p_zahranici_wag

Vánoce se blíží

V Česku je za vrchol Vánoc považován, především nevěřícími, omylem Štědrý den, 24. prosinec, coby předvečer samotné slavnosti. Vánoce se slaví se od narození Ježíše Krista 25. prosince do slavnosti Křtu Páně (první neděle po 6. lednu). V současné době se však původní, náboženský význam Vánoc vytrácí a Vánoce se považují i za jeden z nejvýznamnějších občanských svátků. Ostatně zneužívají ho i obchodní řetězce a to už někdy od října. Vánoce mají své kořeny v předkřesťanských oslavách zimního slunovratu (např. svátky mrtvých či Saturnáliích v antickém Římě). Ale i Keltové slavili 21.12. svátek *Yule* neboli *Meán Geimhrídh* jako vítězství slunce nad temnými silami zimy.

Vánocům předchází období adventu. Stopy adventní liturgie lze nalézt již v polovině 5. století v Ravenně. Teprve v polovině 6. století se objevuje také v Římě. V obou případech byl advent chápán jako příprava na slavení Narození Páně. Naproti tomu v Gálii vlivem iroskotských misionářů získala adventní doba postní ráz a byla chápána jako kající příprava na druhý příchod Kristův na konci času. Z adventní mše bylo vypuštěno Gloria a užívala se postní fialová barva mešních rouch. Něco z těchto postních obyčejů proniklo ve 12. století i do římské liturgie; především už zmíněné vynechání Gloria a liturgická barva. Postní ráz adventu se však v Římě neprosadil. Pro nás je dnes advent symbolizován hlavně adventními věnci se 4 svíčkami a čtyřmi adventními nedělemi s nakupováním dárků.

Tradice zdobení stromku, jak ji známe dnes, pochází z německých měst. Zpočátku nebyl zdoben svíčkami. Jedna z prvních zpráv o ozdobeném osvětleném stromku v místnosti je v brémské kronice z roku 1570. Nejdříve bychom jej našli v cechovních a řemeslnických domech. Do soukromých prostor začal pronikat až v polovině 17. století. V 19. století opouští německé prostředí. Ujímá se nejprve ve městech, poté na venkově, většinou ho přijímají dříve protestanti než katolíci. Katolická církev považovala zpočátku zdobení stromů za pohanský zvyk. V mnohém měla pravdu. Germánské kmeny prý tak kdysi o zimním slunovratu uctívaly boha Wotana. Podobně i Keltové ozdobenými stromky či větvemi uctívali boha Slunce. V Česku nemá vánoční stromek dlouhou tradici. Poprvé jej postavil pro své přátele v roce 1812 ředitel pražského Stavovského divadla Jan Karel Liebich na svém libeňském zámečku. Nový zvyk se však začal prosazovat jen pozvolna, a to až ve 40. letech 19. století v bohatých pražských měšťanských rodinách. Dnes si sotva dovedeme představit rodinu bez vánočního stromku – přírodního či umělého.

Zajímavá úloha

Představte si ranvej, která má podobu masivního běžícího pásu. Na ní stojí letadlo, které chce, jak jinak, vzlétnout. Letadlo míří dopředu, běžící pás pod ním ubíhá dozadu, proti směru plánovaného vzletu. Pás je schopen dosáhnout jakékoli rychlosti, kterou se letadlo vůči zemi pohybuje. Podají se letadlu vzlétnout? Nebo zůstane na zemi?

Jak slaví vánoce ve světě**Vánoce ve Velké Británii**

Tak například ve Velké Británii namísto Ježíška chodí Otec Vánoc (*christmas father*), tedy starší pán, který přijíždí saněmi taženými sobím spřežením a do domu se dostává komínem, aby v noci 24. prosince přinesl dětem dárky do punčochy. Děti se pak budí ráno zvědavé, zda do jejich punčoch přibylo hodně dárků. Dárky v rodinném kruhu ráno 25. prosince rozbalují a při svátečním obědě oslavují. Začátek slavnostního oběda začíná přípitkem a symbolickým rozlomením *christmas cracker*. Anglická vánoční večeře se od té naší také liší. Začíná hrachovou polévkou a šunkou. Jako hlavní chod jedí k obědu slepici, husu nebo nejčastěji krocana s kaštanovou nádivkou, zeleninou a omáčkou. Po hlavním chodu si mohou vybrat z více dezertů, mezi nimiž nesmí chybět tradiční anglický švestkový pudink - *christmas pudding*.

Vánoce na Slovensku

Jak slaví Vánoce naši sousedé na Slovensku? Naši východní sousedé si u vánočního stolu dopřávají podobných pochoutek jako lidé na Moravě. Mezi nejznámější pokrmy však patří polévka ze zelí zahuštěná smetanou nebo mlékem, do které se přidávají sušené houby. Říká se jí *kapustnica*.

Vánoce v USA

Američané převzali britské tradice slavení Vánoc. A tak nechybí *Santa Claus* se svými soby, k večeři pečený krocán. V USA se to na ulicích svítí tisíci světly, mají bohatě nazdobené domy, vánoční stromky jsou ohromné a dárků je také velké množství.

Vánoce ve Španělsku

Vánoční svátky mají ve Španělsku hluboko zakořeněnou tradici. K jídlu bývá zpravidla krocán, ovčí maso, plody moře, samozřejmě, kozí maso a šunka a velký výběr je také cukroví a pečiva. V Severní části Španělska, v Katalánsku, se na Vánoce připravuje například takzvané *carn de olla* - maso z hrnce. Jsou to různé druhy masa (hovězí, slepičí, vepřové, parmská šunka nebo také kachní kousky), nakrájené na kousky, ke kterým se přidá zelenina. Ve vývaru se uvaří těstoviny. Co je opravdu zvláštní, není tady vůbec zvykem jíst rybu (natož kapra) o Vánocích. Ve Španělsku chodí na Štědrý den *Papa Noel* (otec Vánoc). Španělské děti dostávají dárky i na Tři krále, kdy jim Mikuláš naděluje dárečky do dřeváků. Španělé si navzájem přejí FELIZ NAVIDAD!

Vánoce v Itálii

Čas Vánoc v Itálii začíná osm dní před 25. prosincem a končí po dvanácti dnech - na svátek Tří králů. Štědrý večer se slaví jako předvečer narození Páně jen schůzkou s přáteli. Italské děti dostávají dárky až na první svátek vánoční ráno. Štědrovečerní večeře se liší podle jednotlivých regionů. Na stolech nechybějí krocán ani ryba, v poslední době však stále častěji Italové podávají těstoviny - například s mořskými plody. Ve srovnání s našimi, jsou italské Vánoce velmi odbyté: vždyť tu ani nepečou cukroví. Jenom ta půlnoční mše je stejná. Pod vánočním stromkem najdou děti téměř vždy i malé jesličky.

Vánoce v Německu

Ježíšek má v Německu rezavé vlasy a vousy a k přemísťování používá osedlaný divoký vítr. Dříve prý odnášel neposlušné děti a trestal nevěrné ženy. 1. 12. děti dostávají sladké adventní kalendáře jako u nás, a až do Vánoc otvírají po jednom okénku se sladkým překvapením, aby si zkrátily čekání na Ježíška mlsáním. Němci podobně jako Američané zdobí své domy elektrickými žárovkami. Tradičním vánočním stromčkem v Německu je jedlička. Na stolech většiny domácností leží adventní věnce. Dřevěné betlémy také nejsou výjimkou. Dárky dětem přináší

24. prosince Vánoční muž (*der Weihnachtsmann*). Jako tradiční vánoční jídlo se podává kapr nebo husa.

Vánoce v Rusku

Štědrý den je v Rusku obyčejným pracovním dnem. Pravoslavné Vánoce totiž připadají až na 6. a 7. ledna. Původně byly spojeny s velkým množstvím lidových zvyků. Po zákazu Vánoc v roce 1918 však zvyky upadly v zapomnění a nyní většina Rusů místo nich slaví Nový rok s jolkou a dárky od dědy Mráze. Děda Mráz používá saně, cestuje až ze vzdálené Čukotky a doprovází ho Sněhurka v bílém kožíšku ušitým z hranostajů.

Vánoce v Ekvádoru

Na závěr přináším pohled na tom, jak se slaví v Jižní Americe, a to konkrétně v Ekvádoru. Ačkoliv jako u nás mají v Ekvádoru vánoční stromeček, k samotnému předání dárků dochází osobně mezi jednotlivými členy rodiny či příbuzenstva. Předání dárků a slavnostní jídlo připadá u nich na 25. prosince. Děti, které si napsaly o dárky předem, je dostávají v 25. prosince v botě. Také se u nich poslouchají a zpívají koledy a jí se krocan (vliv USA) nebo slepici, králíky, ovce či jiné maso. Další dva sváteční dny je v ulicích procesí, ve kterém občané představují osoby z betlémské doby: pastora, krále panenku Marii a podobně. Procházejí celé město a celý průvod končí v kostele, kde zpívají koledy. Děti, které jsou přestrojené, dostanou dárky (sladkosti, malé hračky).

Vánoce v Řecku

Oslava Vánoc v Řecku začíná již 40 dní předem. V tomto čase se v Řecku běžně podává k jídlu speciální druh chleba nazývaný *christopsomo*, v překladu boží chléb. Na Štědrý den děti chodí od domu k domu s přáním všeho dobrého a zpívají vánoční píseň v Řecku nazývanou *Kalanda*. Svůj zpěv doprovází hrou na kovové trianguy a hliněné bubínky. Malí koledníci za svá přání dostávají drobné odměny, jako je cukroví či sušené kousky ovoce. Ještě před několika desetiletími nebyl v Řecku znám pojem vánoční stromeček. Ale dnes je zdobení stromku již běžným zvykem a Atény se chlubí jedním z největších venkovních vánočních "stromů" na světě. Je vyroben z tisíců kabely spojených světél, které se linou z vrcholu vysoké Athénské věže. Podle starých řeckých tradic každý den z 12 dní Vánoc požehná jeden z rodiny domu svícenou vodou. Tento zvyk se provádí pro ochranu domu proti *Killantzaroium*, což jsou skřítkové, kteří přinášejí neštěstí a škodu do domu. Tito skřítkové, kteří žijí hluboko v zemi, se do domů dostávají přes komín. Provádějí všemožné neplechty, například dělají nepořádek v taškách, dusí oheň, zacuchávají koním žíně na ocasech, a pod jejich vlivem kysne mléko.

Obrácená kauzalita

Také býváte obětí obrácené kauzality – tedy důsledku příčiny a následku? Začíná to už v mládí, kdy se nám nechce vstávat, ale přesto nakonec vstaneme, abychom nepřišli pozdě do školy a nedostali poznámku. Tedy příčině, očekávané poznámce, předchází důsledek nucené vstávání. Později to pokračuje strachem z padáka v zaměstnání. Z večírku s kamarády odcházíme v nejzazší čas, aby nám žena nečetla levity. Cvičíme, aby nám tělo úplně nezchátralo. Nekrademe i proto, abychom předešli vězení. Většinu našeho konání ovlivňuje ta či ona obava nebo strach z toho, co by se stalo. Ne zpětná vazba, udělal jsem chybu a musím se z ní poučit pro příště. Tu používají nižší živočichové. Spálil jsem se, a proto se budu horkému vyhýbat. My s inteligencí jsme už dále, máme dopřednou vazbu. Musím udělat to a to, protože jinak.... Naše hrozby jsou v

budoucnosti, ne v minulosti. Samozřejmě je spousta situací v našem životě, které proběhnou klasicky systémem příčina – následek. Ale často mívají charakter opomenutí či chyby. Neuhradil jsem včas nájem a tak platím penále. Většinu z nich se snažíme pochopitelně eliminovat a tak konáme, aby se nenaplnila obávaná příčina v budoucnosti. Je to náročné, vidíte a kde jsou ty časy, kdy si člověk dělal, co ho napadlo a nesl za to následky. Teď pro samé coby, kdyby nemáme čas na to co nás baví a co by nás potěšilo.

Jak je to se Silvestrem?

Kde je původ bujarých oslav konce roku a proč je spojován se Silvestrem? Dne 31. 12. 335 n.l. zemřel papež jménem Silvestr I. Byl to 33. papež katolické církve, který vládl přes 21 let a léčil Konstantina Velikého z malomocenství. Za svého života se snažil šířit křesťanství a byl kvůli své víře dokonce perzekuován, ale nakonec ho blahořečili. Svátý Silvestr byl patron dobrého úrody a ochránce domácích zvířat. Jeho smrtí skončilo pronásledování křesťanů a začala zlatá éra církve. Touto událostí tedy začaly každoroční oslavy v západní civilizaci.

Celosvětově ale začaly oslavy Nového roku oficiálně roku 46 př. n. l., kdy Julius César založil juliánský kalendář (v ortodoxní církvi tedy začíná Nový rok 14. lednem, tj. 1. leden juliánského kalendáře).

Oslavy Nového roku však měly ještě dříve v minulosti pohanský původ, proto nebyly v církevních kruzích oblíbené. Do 19. století tedy lidé chodili děkovat za příchod nového roku pouze do kostela. U nás bylo tehdy ve zvyku jíst o půlnoci horký ovar, kroupy a křen s jablky pro štěstí a dům od domu chodily "ometačky" - černě oděné chudé ženy, které ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého třikrát zaklepaly a třikrát ometly kamna, aby v novém roce dobře hřála. Dle pověr také nesmí hospodyně o Silvestru prát a většinou prádlo, aby nezapříčinily smrt blízkého a nesmí se podávat drůbež, aby neuletělo štěstí. Obrovské silvestrovské veselí, jak ho známe dnes, začalo až "stoletím páry" hospodářským rozvojem, kdy společnost svým civilním kalendářem proměnila Silvestr za jednu z největších oslav roku.

Okénko z Indonésie

Tradiční české vánoční recepty

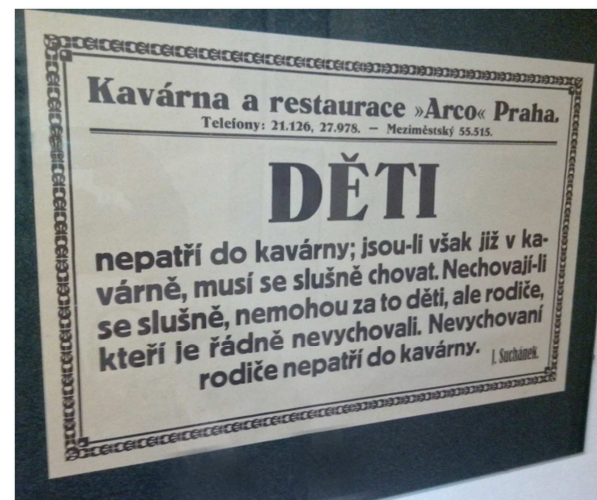
Černý kuba (houby čerstvé (300g), nebo sušené (30g), rýže nebo krupky 300 g, cibule, česnek, kmín, sůl, pepř)

Čerstvé houby podusíme na másle a na cibulce, osolíme a okmínujeme. Nepodléváme je, příp. později samy pustí vodu. Když jsou houby měkké, vydusíme je až na tuk. Pokud máme k dispozici jen houby sušené, namočíme je předem do studené vody, pak scedíme a vymačkáme. Dále pracujeme jako s čerstvými. Dále ve vodě uvaříme propláchnuté a spařené krupky, nebo rýži. Po uvaření promícháme s připravenými houbami, prolisovaným česnekem, můžeme opepřit a přisolit podle potřeby. Pekáček

vymažeme tukem, naplníme směsí a ve vyhřáté troubě zapečeme

Kapr na černo (kapr rozdělený na porce, kořenová zelenina (můžeme vynechat), sušené švestky, rozinky, oloupané mandle, perník na strouhání, švestková povidla, citron. šťáva nebo lžička octa)

V osolené vodě podusíme porce ryby. V další nádobě povaříme v osolené vodě kořenovou zeleninu, když je měkká, rozmixujeme nebo protlačíme sítem. Pak přidáme lžici švestkových povidel, necháme je opět za mírného varu rozpustit a nakonec zahustíme strouhaným perníkem (podle potřeby). Dochutíme citronem a cukrem a nakonec přidáme omyté rozinky, sušené švestky a pokrájené oloupané mandle. Porce kapra na talíři přelijeme omáčkou. Podáváme s houskovými knedlíky.

Řešení úlohy: Letadlo bez problémů vzlétne, protože motory se "opírají" o vzduch (tah působí v prostoru a ne na pás), na který pohyb pásu nemá vliv. Jen kola podvozku se při startu budou točit rychleji než normálně.

A slovo závěrem

Předvánoční setkání všech, kteří se spolu kdysi snažili uživit, se v Martenu vydařilo. Je to milé a vzpomínky na ty doby patří k tomu lepšímu, co nás v životě potkalo. I když doba nebyla vždy přívětivá, tak jsme byli mladí nebo aspoň mladší a uměli si vytvořit svůj svět k obrazu svému. Navíc jsme měli štěstí na lidi a sedli jsme si. Dovedli jsme něco udělat, ale také se při tom pobavit a o tom by život měl být.

Takže vzpomínky hřejí a předvánoční čas je tak trochu o bilancování. Měli bychom se trochu zamyslet i nad tím, jestli jsme teď v životě šťastní a spokojeni a jestli jsou s námi spokojeni naši blízcí. Možná by bylo vhodné něco pozměnit nebo dělat trochu jinak. Něco si už dávno přejeme a ještě jsme to nestihli. Není dobré se jen stále někam hnát, pospíchat. Časem bychom totiž mohli jít někudy, kudy jsme vůbec jít nechtěli.

To už ale zavání předsevzetími, ty jsou doménou Nového roku a ten je ještě daleko. Předtím ještě oslavíme vánoce, ty zvláštní svátky, ve kterých se snoubí romantické vzpomínky z dětství a pragmatické zkušenosti s nezbytným shonem a konzumními zmatky. Ale o tom by vánoce být neměly a tak se snažte neminout i jejich duchovní rozměr. Když zazní koledy a rozzaří se vánoční stromek, měli byste být na měkko. Lidstvo v době Vánoc slaví už věky věků a tak by vás i ta kontinuita historie měla oslovit. Věřme, že je budou slavit i mnoho století po nás.

Vánoční svátky přejdou, duchovno postupně ustoupí všedním dnům, ale je tu ještě jeden mezník. Rozverným Silvestrem se rozloučíme se starým rokem a přivítáme ten nový. Ať už ho přivítáte na pevných nohou nebo v mírném či větším rauši, přeju vám, aby to byl rok úspěšný a k vám vlídný.

